

Deventer verhaal eind jaren '60

Actie Blik van de Brink

(Tekst Allard van Lenthe, 2020)

Wanneer ik uit één van de veertien zijstraten het Deventer stadspan De Brink op fiets, neem ik een duik in het diepe. Ik ken geen mooier, groener en gezelliger plein dan De Brink in Deventer. Het is de waardige huiskamer van een monumentale stad.

Dat is anders geweest.

Wanneer ik in 1969 in Deventer kom wonen, zijn de veertien zijstraten van de Brink autowegen en is De Brink een parkeerplaats voor zeventig auto's.

Ik kan met de auto bij Praamstra in de Grote Bisschopsstraat de krant halen en bij de vishandel Rog parkeren om er een harinkje te eten.

Het stinkt naar autogassen in de huiskamer van de stad.

Het dreigt nog erger te worden.

Er ligt bij de gemeente een plan voor een autoweg dwars door het monumentale Bergkwartier en een plan om de Assenstraat aan één kant af te breken, waarna er een busbaan tussen De Brink en het Grote Kerkhof kan worden aangelegd.

Auto-blokkade op koopavond april 1970

Ik ben politiek activist en cultureel werker van het Jongeren centrum De Zambar Brink 30.

Met mijn collega Fred van de Burgt en met jongeren van De Zambar richt ik in april 1970 de actiegroep Blik van de Brink op.

De eerste actie is een auto-blokkade op de toegangs- en uitgangswegen van De Brink.

Op een donderdag-koopavond zetten Fred en ik onze auto's aan beide zijden van het stadspan dwars op de weg.

We stappen uit onze auto's, doen de deuren op slot en maken een praatje met de omstanders. Het verkeer zit binnen no-time vast. Ik zie de rode koppen van de automobilisten nog voor me. Ze kunnen niet meer voor en niet meer achteruit.

Wij actievoerders delen ondertussen een actie pamflet uit en stellen voorbijgangers de vraag of ze voor of tegen een autovrije Brink zijn.

Op het actie pamflet staat een tekening van De Brink zoals deze zonder auto's zou kunnen worden. Met terrassen, een fontein, bomen, jeu de boules plaatsen, bankjes, wandelaars, spelende kinderen, basketbalveldjes en volières.

De tekening is van de Academiestudent Jan Vlag. We kunnen hem er nog net van weerhouden, anders had hij er kippen, geiten en pauwen bij getekend.

Het museum De Waag heeft hij voorzien van een Ban de Bomteken.

Na tien minuten komt de politie.

'Van wie zijn die auto's?'

We halen onze schouders op, we weten het niet.

Even later komt burgemeester Bolkestein. Hij komt uit de raadsvergadering en heeft zijn ambtsketen om.

‘Dus jullie zijn voor een autovrije binnenstad?’ zegt hij, ‘Dan kunnen we elkaar de hand geven. Alleen, we zijn ver in de minderheid en u weet: meeste stemmen gelden! Jullie moeten dus nog heel veel mensen op andere gedachten brengen!

Is het Deventer Dagblad al geweest? Roelof Heys? Zijn er foto’s gemaakt? Dan hebben jullie nu wel genoeg publiciteit, dus.... Die blokkade is het binnen 5 minuten opgeheven, ja?!’

Wij knikken, we stappen onder gesis van wachtende automobilisten in onze auto’s en rijden weg.

Ik kan die avond aan de journalist Roelof Heys van het Deventer Dagblad doorgeven dat 83 van de geënquêteerden (83 op 121 geënquêteerden) voor een autovrije Brink zijn.

De steekproef is niet groot genoeg, dat weten wij ook wel, maar het komt met een kop in het Deventer Dagblad: ‘Meerderheid voor een autovrije Brink!’

De middenstand schreeuwt moord en brand.

De meerderheid in de gemeenteraad.

De actiegroep Blik van de Brink moet voor een autovrije Brink een meerderheid zien te krijgen!

We doen ons best, maar het is geen doen. De meeste raadsleden gaan maar al te graag zelf in de auto naar de binnenstad.

‘Jullie moeten lid worden van een partij!’ zegt burgemeester Bolkestein. ‘Jullie moeten niet langs de kant blijven staan, jullie moeten de politiek in.’

Dat doen we.

D66 en de PSP zijn op de hand van de actiegroep en binnen de PvdA-Deventer opereert de Nieuw Linksbeweging van Stef Huis in ‘t Veld en Bernard Duimel. De Nieuw Linkers nemen het op tegen de PvdA-wethouders Stadsontwikkeling en Financiën Harm Timmer en Seef Moester. Dat zet zoden aan de dijk: de nieuwe autowegen door de binnenstad gaan niet door en er komt een plan voor een parkeergarage achter de HEMA.

Het duurt twintig jaar voordat er in de gemeenteraad een meerderheid is voor een autovrije Brink.

Burgemeester Bolkestein zucht en steunt wanneer ik hem een vraag stel over de huiskamer van de stad. Hij zegt: ‘Als alles in de geschiedenis zo langzaam was gegaan als dit, dan hadden we nog als Batavieren op boomstammen in de rivieren gedreven!’

In 1993 is het zover.

Er komen terrasjes en bomen en bankjes op het plein. De Wilhelminafontein wordt in ere hersteld en er komt plaats voor kinderspelen en jeu de boules wedstrijden.

De Brink gaat er uitzien als op de tekening van Jan Vlag. Alleen de basketbalveldjes, de volières en het Ban de Bom-teken op het museum De Waag ontbreken.

De middenstand en de horeca hoor je er niet meer over. De Brink is een A-locatie geworden.

De omzet van de bedrijven zakte niet met de helft, integendeel zij steeg met het tiendubbele. Foutje, bedankt!

Burgermeester Nico Bolkestein is bij de heropening van De Brink met pensioen.

Ik maak een praatje met hem over de autoweg langs de IJssel die het verkeersinfarct van de stad is geworden.

Ik vertel dat ik in het centrum van Keulen heb gezien dat ze daar de autoweg langs de Rijn

ondergronds hebben gemaakt. Het dak van die tunnel is nu een brede promenade met terrasjes langs de Rijn.

'Is dat niet iets voor de IJsselkade? Een ondergrondse autoweg tussen de twee IJsselbruggen en een wandelpromenade met terrassen en een waterspeelplaats langs De IJssel?'

'Over twintig jaar' zegt de gepensioneerde burgemeester. 'Heb je een schop? Begin maar vast te graven!'